

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a, Fieca una data pe septemana, — Pretiulu; pe 1 anu 10 . v. a. Pentru tieri externe 15 . sun. pe unu acu séu 45 doideceni, or 3 galbini si 3 doideceni mon. sunatoria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tac'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretu inainte nu se voru mai primi publicari

Nr. 25.

Brasiovu, 27. Martiu 1862.

Anulu XXV.

MONARCHIA AUSTRIACA.

SCIRE TRISTA.

Capitululu greco-catolicu romanu de Oradea mare anunčia cu anima intristata onorat. Publicu, ca
Episcopulu

Vasillu Barone de Erdélyi,

Consiliariu intimu de statu alu Maiestati Sale c. r. apostolice, si Calaretu alu stralucitulu ordinu alu S. Stefanu, proto-regelui Ungariei, impartasinduse mai inainte cu Santele Sacraminte spre edificatiune comuna, si dandu binecuventarea cea mai de pe urma clerului si poporului seu iubitu, a repausatu in Domnul in 27. ale lunei curinte Martiu in anulu 19-lea alu Episcopiei, si 68-le alu vietiei. Immortentarea va fi luni in 31. ale lunei acesteial a 9 óre inainte de améiedi, la carea dare de onóre mai de pe urma onoratul publicu este rugat a luá parte.

Telegramu. (T. R.) Vien'a, 5. Aprile. Astadi la 1-a óra dupa amédiu se va primi Esc. Sa Episcopulu Barone de Siaguna dimpreuna cu DD. Episc. Ivacovicu, Mocioni si Hurmuzachi de Mai. Sa in audientia *speciála*.

Presiedintele si vice-presiedintele asociatiunei s'au intaritu de Mai. Sa.

— Escelenti'a D. general-comandantu in Ardealu L.-M.-C. Conte Montenuovo e denumitu de proprietariu alu regimentulu de Chiurasiri conte Wallmoden.

TRANSILVANIA. Gherla. Eata si cerculariulu emisu de catra Preasanti'a sa Domnulu Episcopu Joanne Alexi in folosulu Asociatiunii. „Nru 511. Jubiti in Chrisosu frati si fii! Cu dulce a animei indestulare am primitu onoratórea recercare dto 28. Febr. 1862, din partea Comitetalu espusetiunei din Brasiovu catra noi adresata, in carea se cere: cá dupace „Adunarea generale a asociatiunei transilvane“ in Sibiu in Noembre anului trecut a decisu, cá venitórea adunare se se tiena in Brasiovu in 28. Juliu 1862, cu ocaziunea adunarei acesteia se fia si una espusetiune de producte, manufacture si arte, cari au se ésa tóte numai din mani si economia romanésca.

Espusetiunea acést'a urméza din firea asociatiunei Transilvane, a carei scopu este inaintarea culturai romaniloru fara neci una marginire numai la unele ramuri a le vietiei sociale, precumu si totuodata propasirea in moralitate publica si privata. Pentru aceea noi numai ne putem bucurá din adunculu animei nóstre, candu avem acésta benevenita ocaziune: ca fragedele si crudele producte, lucrurile maniloru, si rezultatele osteneleloru nóstre, cari dovedescu cuprinderea si stradani'a trupului, cum si gradulu culturai mentiei si caldur'a si simtiurile animei a poporulu nostru, — se arata intru o espusetiune industriale cá acést'a, carea va fi cea d'antania in feliulu seu. Multiemita lui Ddieu! cá amu adiunsu tempulu, in care de si nu va fi espusetiunea nóstra dupa asteptarea altoru natiuni inaintate in arte si meserii, totusi va fi dupa putenti'a nóstra!

Pentru aceea benecuetandu: cá déca la popórele

mai culte sunt de folosu espusetiunile industriale, cu catu mai mare lipsa avem noi de asemene espusetiuni!?

Cine nu scia: cá productele si manufactele nóstre inca neci intre noi nu sunt pretutindenea bene cunoscute? si déca nu le cunóscemu, cumu le vomu puté pretiui? séu folosi?

Mintea, anim'a si man'a poporulu romanu este o fontana de tesauru nedesiertatu! cá dela Ddieu este daruitu cu insusirile de lipsa, cá fericirea pamentésca si cerésca se o póta dobandi.

Aratativa fii demni ai strabuniloru nostrii romani! lucrati si fiti sirguitori in tóte cele bune si de folosu! cercati mai antaniu imperati'a lui Ddieu si dupa aceea tóte celelalte se voru adauge vóa! deci nu fiti lenesi si nu lasati tempulu nefolositu; cá dilele rele sunt, si se va cere sém'a dela voi cá si dela sierbulu lenesiu — cumu a'ti folositu mintea si man'a vóstra in facerea lucruriloru de lipsa si folositére? cumu a'ti petrecutu tempulu vietiei vóstre, in lucru séu in lene? data'ti e-semple bune prin stradani'a vóstra filoru si ficeloru vóstre? séu prin lenea vóstra ati stinsu si in animele loru voli'a spre lucru? si asia a'ti adusu loru perirea tempurare si cea vecinica, in locu de benecuventare!

Dreptu aceea Fratiele Vóstre! tóte aceste spunendu poporulu, desteptandulu si indemnandulu cu tóta ocaziunea in blandetie si sfaturi parintiesci, se colucrati spre aceea: cá din poporulu nostru se iée parte catu se voru puté mai multi la espusetiunea, carea se va face in Brasiovu la 28. Juliu a. c.

Cá tramiterea producteloru si a manufacteloru se se póta face mai usior si fara multe spese; Comitetalu espusetiunei s'a ingrigitu: ca pre la tóte cetatile si orasiele mai de aprópe, cate o casa negutietorésca va fi insarcinata a primi productele, manufactele si obiectele ce voru veni din respectivele tienuturi, a le pachetá si a le espedá la Brasiovu, pre lenga unu portoriu catu se póte de eftinu. Apoi apriatu se spuneti poporulu: ca tóte aceste producte si manufacte, si orice se va tramite la aceea espositiune, se voru da inapoi la respectivii proprietari tocma asia precumu le au tramisu, séu acele dupa poft'a proprietariloru in pretiulu poftitu se voru vinde, si pretiulu se va dá proprietariloru, — séu déca proprietarii vor voii, le potu darui pre sém'a fondului „asociatiunei transilvane etc.

Cu de adinsulu poftimu si asteptamu dela Fratiele Vóstre, cá cu intieptiune pastorale si zelu patrioticu nationale se lucrati si se osteniti in acestu obiectu de mare importantia pentru desvoltarea poporulu nostru in tóta privinti'a, carele conduce la fericirea lui precum si cea materiale, asia si cea intielesuale si morale. Despre cele implinite se referiti aici la Ordinariatu.

Danduve archierésca benecuventare, sum in Gherla 17. Martiu 1862

de benecuventoriu,
JOANNE, Episcopulu.

De candu am cetitu atatu cerculariulu Esc. Sale Parintelui Mitropolitu Alesandru St. Siulutiu, catu si acesta alu Ilustrtatii Sale Preas. Parinte Episcopu Joanne Alexi, ne intariram si mai multu in vechea credintia ce aveamu despre poporulu nostru, cumca simburele vietiei lui mai e inca intregu, neatinsu, ca elu se lasa a

fi condusă spre totu ce este bunu și nobilu, ca prin unire romanii merita se aiba în fruntea lor archipastori că Acetia.

Din tier'a Barsei. Legjobb az egyenes ut, dicu fratii magyari, ce atat'a insemnéza, catu: nu'e cá calea cea óbla! Si mirare! desu observamu, cu durere!, cumu unii totu asia desu se abatu dela dens'a rataciendu cu daune nevindecabile.

In „Kolozvári Közlöny“ Nrulu 24 a. c. si in „Pesti N.“ 39—3605, totu dupa „K. K.“ va fi cetitu on. publicu, cumu in comun'a Palosu in comit. Albei de susu, cu ocașiunea unei alegeri de jude comunala locuitorii de acolo, toti curati romani s'ar' fi dechiaratu, ca nu se voru supune nici contelui supremu, nici deregatorilor lui, fiindu ca n'ar fi constitutionali, ci dorescu se asculte, si se se supuna numai celoru constitutionali.

Bietii locuitori intielegundu acésta fama scornita de o anima reutaciósa si mis'a, numai decatu asternura la Illustr. D. conte supremu urmatóri'a petitiune: „Illustrissime! O profunda durere ne'au petrinsu anim'a romana, ne'au otravitu simtiulu nationalu privindu in foile publice a nume „K. K.“ si „P. N.“, in care intre altele am cetitu, cumca comun'a Palosu in comitatulu Albei de susu s'aru fi dechiaratu la ocașiunea alegerii judelui comunalu, cumca nu ar voi se se supuna D. conte supremu, nici deregatorilor lui, ca-ci nu sunt constitutionali, ci durere!! a se supune numai celoru constitutionali. — Acésta macula o primimu numai morti, si pana vietuimu voimu a o spala, inse altu midiuocu alu curatirii maculei acesteia nu aflamu, decatu a rugá umilitu pre Illustr. Vóstra a respunde foiloru publice „ca comun'a Palosu séu verce individú din acésta comuna cu constantia sincera póte documentá, ca acelea susudise in nice o privintia pre noi nu le luamu, fiinduca simtimu curatu“, si fiinduca aceia, cari au datu in foile publice acea fama despre noi, nu ne voiescu binele; ci din contra ne sunt inimizii; pentru aceea nerugamu a midiuoci, cá se ésa numele aceluia la lumina, cá se'si primésca pedeaps'a. Innoindune rugarea, remanemu Illustritatei nóstre servi! Urméza subscrierile toturoru locuitoriloru. —

Acésta petitiune venindune la mana in copia, am aflatu cu cale cá se o damu publicitatii romane, se se convinga si cu acésta ocașiune, ca ce n'ar mai face unu dusimanu malitiosu, numai se póta darima ce tocmește timpulu!! nice se credea se se mai póta audi astufeliu de spresiuni dela nescari romani, cari neci sunt literati, neci vorbescu limb'a magyara, decumva nu dicea póte asia: „noi nu voimu se scimu si se ascultamu de contele supremu si deregatorii lui, ci mai voimu a ne supune si asculta numai de cei, cari ne impuscá pre la anulu 1848—49“, apoi acésta cine o ar mai dori care nu'e fara minte??

Unii cá acestia, cari scornescu astufeliu de faime se dicu patrioti! — si cugeta, ca folosescu patriei si natiunei sale — ba póte sunt si de aceea convingere, cumca viitoriulu Patriei si alu natiunei sale numai prin densii s'aru puté felicita. — Astufeliu de intreprinderi sunt totu atatea dovedi curate, cumca unii cá acestia neci pre sene — neci poporulu — neci tempulu in care vietuiescu, nu'lu cunoscú, — apoi cum amaru ar mai puté cunósce calea pre care au a merge la unu scopu comunu in folosulu patriei nóstre, care e maic'a toturoru, si caruia suntemu toti obligati fara osebire. — Unii cá acestia, daca nu sunt in stare a aflá calea cea drépta; ce bine ar face patriei si natiunei sale, déca s'ar retrage la ale sale (de au ceva) cu manile in sinu privindu la ceia, cari potu face mai multu de catu densii pentru binele comunu! Inse mi 'a domnului! ca nu avemu multi, cari se fia in cointielegere cu autorulu faimei dela Palosu, — ba din contr'a acesti'a facu o clica neinsemnata, care numai pe o biata nula se mai radima — pentru acéa e si sperantia sigura, ca nu numai nu va puté venina opiniunea publica, ci din contr'a tocma cu opiniunea publica dandusi in capu, isi va deschide ochii, si in scurtu tempu si va recunósce retacirea. Δ

Sabiiu, 24. Martiu. Escelenti'a Sa Domnulu Archiepiscopu si Metropolitu Conte Alesandru St. Siulutiu a sositu aici fericitu si ne casiuna o deosebita bucuria acesta cercetare, pe care o folosimu spre a ne renoi reverintia catra acestu mare barbatu si parinte adevératu alu natiunei. Cerulu sei daruiesca sanatate indelungata!

Activitatea Universitatei se a amanatu pana dupa Paschi cam pana la 1-a Maiu, dupa ce se primi dela ministrulu de statu D. Schmerling respunsulu, la cererea D. Comite in numele universitatii, cá sa se tramita pentru universitate unu esemplariu din pertractarile senatului imperialu. Acésta adresa, prin care ministrulu isi manifesta deosebit'a placere pentru

leal'a acésta dorintia a Universitatei, fú primita fórte bine de catra deputati.

AUSTRIA. Vien'a, 20. Martiu. Locuitoriulu maresialu campestru conte de Wallmoden a muritu asta diminétia pela 3^{1/2} óre.

— Maiestatea Sa c. r. apostolica sosi in capital'a Monarchiei Vien'a in 3. Aprile in deplina sanatate.

— Solulu turcescu a aratatu, cumca gubernulu seu are in cugetu, purtarea ce o padiesce Servi'a, a o desluci puteriloru celoru mari intru o nota cerculara, si pe aceste din urma a le provocá, cá se'si puna influintia loru, spre a induplecá pe Servi'a cá se'si schimbe purtarea cea alteratóre de suzeranitatea Sultanului. Dupa cumu se prevede, acestu pasu alu Turciei va remané fara resultatu. Puterile cele mari voru luá la cunoscintia not'a Turciei, ear' in celelalte voru pazi o politica pasiva. Aceast'a are valóre mai alesu pentru Françi'a, Rusi'a, Prusi'a si Itali'a, cari puteri susutieniu mai multu au mai puçinu nesuintie serbice. Austri'a si Angli'a stau fara indoiéla pe lenga Turci'a, aceast'a celu puçinu din urma pana acumu din aceea nu a trasu vr'unu folosu mare, fiindu ca gubernului serbicu nui pasa de reprezentatiunile acestoru dóue puteri, fiindu ca se sci asigurá de sustinerea celorlalte puteri mari. —

— Diurnalele ne publica o multime de procese de prese otarite in prim'a instantia prin curtea judecatorésca, si anume Moritz Grass, proprietariu si redactoru lui „Wanderer“ pentru crim'a turburarii linistei publice si calcarea legei presei se osindi la prinsóre de 8 luni, cu cate o di de postu pe luna si scaderea cautiunei, ad. perderea din ea de 1000 fl.

Dr. Max Falk la 6 luni prinsória cu postu 1 in luna si perderea demnitatii de doctoratu (castigatu la universitatea din Pest'a).

Ferd. cav. de Seyfried pentru nisce articuli incriminatori la arestu de 3 septemani. — Altii 6 la pedepse de cate 40 pana la 70 fl. si Zang, redact. Presei cu arestu de 14 dile si perderea din cautiune de 100 fl.; toti au luatú recursu a-fara de unulu. — Abrai, redactoru la „Taroga'o“ in Satumare inca se pedepsi cu 150 fl. si 1 luna inchisóre, nu scimu pentru ce crima.

— Despre archiducele de Modena se scria, ca s'a dusu la trupele sale in Basano, si facultéza pe cei ce ceru a esi din servitiu, alti veniti fágiti din Parm'a ii primesce in locu.

Dupa ordinulu ministeriului de finantia se pregatescu din nou, si se voru edá incurundu siedulitie monetarie, cu tóta istetimea luerate, in loculu celoru de pana acumu a 10 cr. v. a.

Unu juristu unguerescu insémna in „Presa“ pe D. Conrad Schmidt consiliariu gubernialu si comesulu pr. natiunei sasesei de proditoriu alu Maiestatii, fiindca acesta a facutu pasi directi catra D. ministru de statu, pentru impartasirea actelorú despre desbaterile senatului imperialu, petrecandú asia cu vederea drumulu cuviintiosu prin gubernulu r. si succesive cancelari'a aulica transilvana. —

CRONIC'A STRAINA.

ITALIA. Cine governa in Itali'a? Din di in di se inbulzesce intrebarea: Cine governa in Piemont, si in tierile lui anecsate, totu mai multu. Este adevératu, ca ministrulu presiedinte Rattazzi, in camera a castigatu o victoria la parere, caci acesti candidati ai sei l'au redicatu pe scaunulu de presiedinte. Ce va inse aceasta singuratica invingere, in privintia la greutatile ce se ivescu, se diça, si pe cari la cercarea de intregire a ministeriului seu, ce pana acumu inca totu nu se putú indeplini, ei stau contra, ce insemnate are invingerea acest'a, déca se va precumpani, ca nu numai „Comitati di Provedimento in Genua,“ ci si o filiale a acelora, asociatiunea universitaria in Neápole, in deplina nerespectarea gubernului din Turin ea de sine face decisiuni, a caroru indrumare si executare chiaru neci unu gubernu ce se afla in deplin'a proprietate a puterei sale, o póte suferi; catu este in urma de mare tari'a basei, pe care se readima nóua putere mare, déca purtatorulu aceleia Victoru Emanuele la cea mai nóua a sa cercetare a Milanului, de catra poporu mai n'a fostu respectatu, in vreme ce presinti'a lui Garibaldi a produsu unu entusiasmu viforosu, déca diu'a nascerei regelui in Neápole, mai nu se serbéza oficiulu, in vreme ce a lui Garibaldi mai in acelasi tempu candiendu, a datu ansa la cele mai insemnatóre ovatiuni? Telegrafulu mai ca nu ajungé, ca se reporteze despre triumfele cari Garibaldi leau serbatu in capital'a Lombardiei. Victoru Emanuele a trasu mai neobservatu prin stradele Milanului; ferestrele remasera neluminate, in tempu de nópte, popululu

nu cere presinti'a lui, si neci o deputatiune nu s'a apropietu de densulu, cá la regele, barbatu probu macaru din óre care parte incóce, se i se deie o asigurare de loialitate. Incheierea finale este de faciá, si nu are debuintia de o deslucire mai de parte. —

— Renumitul „de Georgi“ companistulu lui Campan'a, care mai in urma conduse recutarile si tramiterile espeditiunei pe uscatu la Malt'a, cutedia a se aflá aici. Politi'a, care de multu sciea despre venirea aceluia, este fórt turburata, cumca pana acum i'a scapatu din tóte persecutarile si din latuirile cele intinse.

MAI NOU. Dóue adrese suptuscise de mai multi de 30,000 italieni din tóte provinciile se tramisera una la parlamentulu anglicu, si cealalta la imperatulu Napoleonu, in care pe ceru si pe pamentu róga pe imperatulu, cá se si re-traga garnisóna din Rom'a, cá acésta cetate eterna se devina capitala Italiei, ca altufeliu se nasce inimizitia intre acestea dóue popóre si Françi'a si a pusu piciorulu in Itali'a numai spre a se libera si pe sine.

Dela Angli ceru, cá se sustiena in fapta si cu taria principiulu neintreventiunei din tóte partile si se misce pe Françi'a a si re-trage garnisón'a. Intr'aceea o corabia italiana „Archimedes“ a pornitu dela Genua la Pireu, portulu Greciei, cu tóte ca solulu anglu James Hudson din Turinu a svaduitu cabinetulu turinezu, cá se incungiure prepusulu, cumca Italia ar luá parte la agitatiunile din Greci'a. Cordova, min. esitu de nou din ministeriu se denumi de solu la Pórta.

Garibaldi a facutu colecte pentru nenorociti esundati din Vien'a si a si tramisu o suma bunicea.

GRECIA. De si insurgentii de pe mai multe locuri, unde erupse revolutiunea in contielegere cu capii ei din Naupli'a fura din partea regesoiloru imprastieti: totusi nu se a-deveresce scirea, cumca si Naupli'a s'ar fi inchinatu. Din contra scirile cele mai prospete adeveréza, ca Naupli'a sta tare si se póte tiené inca si patru luni. Resculantii pretindu dimisiunea ministeriului, disolvirea camerei si alegerea alteia pe base mai dorite, inarmarea gvardiei nationale si desemnarea unui urmatoriu pe tron, si in cauza acésta respingut or ce alta pertractare, si numai cu regele vreau a intra in tocméla.

— Din Muntenegru se scie, ca 1000 muntenegreni se duc se se alature lenga Luca Vucalovic ad. lenga insurgenti. Omer Pasia a statu pe locu si a tramisu dupa ajutore la Constantinopole. Port'a e ingrijiata, ca Slavii au contiesutu o aliantia intinsa spre a i face stricatiuni imperiului.

TURCIA. Dela Drin'a, 28. Februaru. Turci'a prepara operatiuni de resbelu asupra Serviei. Din militi'a ce o a redicatu din Bosni'a 12,000 vinu in castrele dela Iwornicu, si la „Dugo-polje“ 8000 barbati. Intre casele cele de vegia din vechime la marginea serbeasca, acum se voru edificá altele nóue in departare pe catu vede omulu cu ochii. La fiacare dintre acele casitie este batutu in pamentu unu stalpu unu cu pacura au cu catranu si invelitu cu paie, preafiresce cá se infaciosiedie telegrafulu, indata ce serbii voru incepe a trece peste granitia, seau cá se inculpe turciloru deaca Omeru-Pasi'a aru fi supusu pe Erzegovineni, cá apoi de locu se faca navala in Serbi'a. Se vorbesce multu despre aceea, ca la campania din Serbi'a, se va dá comand'a suprema in man'a lui Omeru-Pasia, si comand'a suprema in Herçegovin'a se va dá altui seraschieru. Turcii se temu tare, cumca anca in decursulu acestui anu toti turcii, adeca de legea lui Mahomedu, se voru scóte afara din principatulu Serbiei, si indata ce s'aru intemplá un'a cá aceast'a, le ambla prin cugetu a navali de locu in Serbi'a.

Mai incolo temenduse turcii, ca Serbii din Cadiluk-Foc'a, Pripoile, si Belo-poile aru puté prestá insurgintiloru din Erzegovin'a in ascunsu midiulóce de viétia, asia decretara, ca numai cu facultatea deregatorie turcesci, si aceea numai in catatimea determinata de catra deregatoria.

Inainte de cateva dile veni aici unu miralai tramisu de Omeru-Pasia. Elu veni dela Srebernic'a, dealungulu Drinei si luá la ochiu intariturele in Bosni'a, si tunurile, cari se afla in acele.

Inainte de cateva dile mearsa unu transportu cu midiulóce de viétia pe 74 la Omeru-Pasia; dintre bulgarii cari dusera transportulu venira puçini indereptu, dintre cai numai 12; ei se nenorocira in troianuri de néoa, inalte cá turnurile bisericiloru.

La Sarajevo se vedu numerosi ostasi, imbracati fórt curiosu, dupa parere veniti din Egiptu.

Se scie, ca comandantele flotei turcesci in marea adriatica Dalaver-Bei aru fi preparatu Muntenegriniloru o suprin-

dere pe marea Scutari, prin carea ii reesi a reocupá cele dóue sate Selti'a si Graniti'a. Elu veni adeca cu 10 luntrii de tunuri, si cu cateva barce mai mice, care ducea unu despartimentu de venatori in marea dela Scutari si deschisera asia unu focu eficace si supriindietoriu de tunuri si de pusce asupra Muntenegriniloru, cari ambele acele sate le coprinsesera, in catu acestia in tóta iutiél'a trebuira a luá fug'a. Prin aceast'a acum a devenitu totu tiermulu marei, earasi in manile turciloru si de catra Muntenegrini se curatira de totu.

ROMANIA. Bucuresci 2. Aprile n. Caus'a oieriloru transilvani petrecutori pe pamentulu transilvanu s'a facutu faimósa prin vechimea s'a si prin nenorocit'a si próst'a ei aparare de pana acuma. Eata inse ce deslegare ei da sectiunea financiaria a Camerei legislative! —

„Raportulu sectiunei financiare relativu la proiectulu de lege pentru vitele Austriene.

Domniloru Deputati!

Sectiunea financiara, luandu in esaminare proiectulu de lege pentru vitele austriene, tramisu de guvern, si vediendu ca acestu proiectu este de interesu comunu ambelor Principate, nu'lu a pututu luá in desbatere pe cata vreme se gasece elaboratu numai de guvern, fara se fi trecut si prin comisiunea centrala, cá ori ce proiectu de interesu comunu. Prin urmare sectiunea a opinatu a se inapoia guvernulu spre a'lu inainta si comisiunei centrala ca se'lu ia in desbatere.

Subsemnatulu dar, cá raportoru in acésta cestia, am onóre a supune acésta opinia a sectiunei la decisiunea D-loru Vóstre. 1861, Junie 22.

Raportoru: A. S. Petresco.

Espunerea motiveloru asupra viteloru Austriene ce s'aduc la pasiune in Tiéra.

Din vechime dupa conventiile incheiete intre guvernele turcescu si austriacu s'au acordatu pastoriloru transilvaneni si banatieni dreptulu, atatu d'a aduce in Principate spre pasiune si iernaticu turmele lor de vite mari si mici, catu si deale trece transitu in Turci'a si Serbi'a si a le inapoia la urm'a lor impreuna cu prasil'a dela cele fatatórie si producti'a de lana, brandia si lapte, cu indatorire d'a plati la intrarea lor in tiéra o tacsá numita veritu si cornaritu, care se marginesce in 3¹/₂ parale de fiacare capu de vita mica: oi, berbeci, capre si rímatori; cate 5¹/₂ parale pentru vita de midiulocu: vitiei si minji; si cate 11 parale de fiacare vita mare: boi, vaci, cai etc.

Pe lenga acestea mai platescu si nisce osebite dari sub numire de ploconu, numeratórie si ravasiu, care impreuna constitue suma de 32²/₃ parale pentru fiacare pastoru stapínu de vite alu caroru numeru aru trece peste 10 capete.

Fara a ne mai refera la conventiile aratate care acum nu mai póte avea nici o valóre dupa stipulatiile ultimei alinie art. 8 din conventi'a dela Parisu 7/19. Augustu 1858, considerandu-se:

1-ia. Ca intrarea acestoru economi de vite pe totu anulu in tiéra constitue unu profitu teritorialu prin inchirierile de locuri de pasiune si prin cumparatóre de nutretie ce facu de la proprietari si arendasii mosiloru, caci numerulu acestoru vite fiindu indestulu de considerabilu, urcandu-se peste unu milionu pe anu, si pe o minima suma de cate 60 parale numai, de vomu calculá ca se cheltuiesce pentru fiacare capu in chrana etc. resulta ca se varsa de densii pe totu anulu in tiér'a peste 1 milionu si diumatate de lei; profitu, care atatu din punctulu de vedere economicu catu si a micsorimii numerului viteloru locale in raportu cu considerabil'a intindere necultivabila a teritoriulu tierei, neconveniendu a se respinge, reclama atentiunea guvernulu pentru a lui conservare printr'unu modu mai compatibilu in interesele reciproce.

2-lea. Ca déca s'ar impune conditii prea impovaratóre acestei intreprinderi, neaparatu ca unii din pastori cu capitaluri mici s'aru vedé nevoiti a o parasi, ear' altii a cautá in alte parti unde le ar conveni mai bine se si pasiunedie si iernedie vitele; si astufelu n'ar result'a altu decat atatu anularea totala a acestei ramuri de venitu alu guvernulu, catu si a profitulu teritorialu aratatu mai susu.

In privirea acestoru considerantie, se propunu pentru intrarea viteloru pastoriloru transilvaneni si banatieni in tiéra spre pasiune séu iernaticu modificatiile propuse in anecsatulu proiectu in privinti'a tarifelor astadi esistente.

Cu acésta modificare a tarifei, in raportu cu numerulu viteloru ce s'aduc obicinuitu la pasiune, se póte sperá unu venitu mai mare, fara inse se s'aduca vreunu prejuditiu proprietariloru de mosii, care obicinuitu inchiriezu locurile lor de pasiune la acesti pastori.

Ministru finantiloru M. C o s t a c h e.

Proiectu de lege pentru vitele Austriene.

Art. I. Economii de vite supusi austrieni, carii voru dovedi a loru calitate prin reghiele guvernului lor, voru intr'a in Principatu cu turme de totufeliulu de vite spre pasiune si iernaticu.

Art. II. Intrandu voru plati la punctele de granitia, pentru fiacare capu de vita tacsele urmatórie:

De vita mare: bou, vaca, bivolu si bivolitia, calu si iépa ordinaria, catíru séu asinu, cate parale 36.

De vita de midiulocu: vitielu, mîndiatu si mîndiu cate parale 20.

De vita mica: berbeci, oaie, tiapu, capra, mielu si iedu (pentru aceste doua din urma specií dela 1. Juliu inainte) cate parale 14. Ear' pentru mielulu si iedulu micu (sugatoru) pana la 1. Juliu cate parale 7.

Art. III. Platindu aceste tacse economii de vite supusi Austrieni voru fi aparati:

a) De plat'a dreptului vamii de importatie pentru obiectele de casnice trebuinti a le loru si a le ciobaniloru precumu si pentru caii si asinii destinati pentru transportulu loru si alu bagageloru ce ar avé in proportie cu ómenii trebuintiosi dupa numerulu viteloru si

b) De plata dreptului vamii de esportatie la scóterea in Austri'a a productiiloru dela vitele ce ar avé, care se voru calculá precumu urméza:

Unu mielu de fiacare oaie fatatóre.

Trei oc'a brandia, untu, casevalu si lapte de fiacare capu de oaie mulgatóre.

Doua oc'a lana tiurcana séu tiegaie de fiacare berbece si oaie.

Una litra mitia tiurcana séu tiegaie pentru fiacare mielu.

Art. IV. Economii de vite nu voru fi supusi la vr'o alta plata pe sém'a guvernului localu sub nici unu felu de numire, afara de tacsu la care 'i obliga Art. II. de mai susu, atatu pe totu tempulu petrecerii loru in Principate catu si candu voru inapoia in Austri'a vitele ce ar avé aduse.

Art. V. Unu regulamentu specialu va precisa modulu adunarii venitului ce s'arata si alu controlarii intregi operatii.

Ministru finantielor M. Costache.

Acestu proiectu se afla pe mas'a camerei legislative si ne place a crede, ca in cursul primaverii se va luá la desbatare si se va priimi chiaru intru intielesulu operatului sectiunii, fara a se mai asteptá dupa innoirea tractatului turcescu carele espira la Maiu a. c.

(Urmate din Nru trecut.)

Déca amu vroi se calificamu aceste drepturi ale locuitoriloru cu nisce termine de legi, nasce intrebarea, daca ele trebuie a fi clasate in categori'a drepturiloru personale, ce se stingu dela sine cu trecerea din viétia a celui carele exercéza asemene drepturi, séu déca ele trecu si in mostenire la urmasii sei? Cá se ne esplicamu mai precisu, vomu pune intrebarea astufelu: locuitoriulu Georgie, avendu o casa si o bucata de locu pe temeulu asiediametului actualu, si avendu unu fecioru; acea casa cu loculu de chrana, trece-va in mostenire catra fecioru? Eata ce s'au intimpinatu: ca numai locuitorulu Georgie ar avé unu dreptu castigatu, ear' ca feciorulu seu, n'ar avé decatu unu jus in spe, adeca unu dreptu de nadesdie; dar' ca, prin aceast'a dreptulu seu se pface mai multu intr'o facultate, si n'are nici o basa legala de existenta. Intru spriginirea acesteia s'au disu, ca unu proprietariu ar fi slobodu se dispue de pamenturile sale necuprinse de locuitori, fara cá propusele drepturi ale insuratieiloru, se'i póta stá de pedeca. Si noi admitemu aceast'a, dar punemu casulu altufelu. Déca pe o mosia strimta, s'áru gasi doa treimi impartite la locuitori, si o a treia parte ar remané proprietariulu; si ca ar muri locuitoriulu Georgie; nasce intrebarea, óre proprietariulu pute se lipseasca pamenturile mortului Georgie catra ale sale, candu ele se reclama séu de catra fiulu lui Georgie, séu de catra altu locuitoru asiediatu pe mosic; dar care, din lips'a pamenturiloru, nu si'au pututu capatá ogorulu seu? De buna séma ca nu; si déca pe de o parte recunóscemu, ca fiulu nu este de jure mostenitoru; vomu sustiené cu legea in mana, ca proprietariulu nu'i este invoitu a sustrage pamentulu remasu slobodu, ci, din contr'a elu este indatoritu alu cede unu din acei ce 'lu reclama, si la casu de concurentia, precumu fiulu mostenesce cas'a parintelui seu; apoi dela sine decurge ca trebuie alu cede cu preferintia fiului. Aceast'a nu resulta numai din testulu si spiritulu legeri;

dar' astufelu s'au urmatu si se urméza in practica, pretutindene.

Aici trebuie se mai amintimu inca odata, ca intru aplicarea si interpretarea care reguléza relatiile dintre proprietari si locuitori, nu trebuie se ne punemu din puncturi de vedere abstracte ale legiloru civile, ci, se avemu de-apururea inaintea ochiloru legea regulamentara, carea au pusu proprietatea locuita in nisce conditii cu totulu esceptionale. De cate ori de catra proprietari s'au pusu inainte argumentulu, ca la unele din mosii, locuitorii n'ar fi fostu bastinasi din invecchime, ci, ca 'iar fi adunatu din vreme in vreme de pela alte locuri; nóa ni se pare, ca acestu argumentu vorbesce mai multu in contr'a proprietariloru decatu in favórea loru, ca-ci acei locuitori, candu si'au parasitu locurile loru, negasindu indestula inde-manare unde se aflau asiediatu mai nainte si s'au trasu la locuri mai largi; facut'au proprietarii cu densii vr'o alcatuire numai pe viétia? Nu, ei s'au stramutatu in perspectiv'a beneficiului celiis au inchiazasluitu prin legea actuala, nu numai pentru ei, dar' chiaru si pentru urmasii loru, si legea insusi n'au avutu in vedere, interesulu pe viétia si vremeinicu alu vre unu locuitoru, ci, intrég'a clasa a acestei populatii. Nu póte se fia aici cestie, déca legislatorulu au avutu séu nu, dreptulu se iee nesce asemine dispositii privitóre pe proprietatea particulara; de buna séma, aceasta legiure nu s'au improvisatu cá o mesura arbitrara, ci, ea negresitu au fostu rezultatulu starei de lucruri anterióre pe care au regulamentat'o. Dar', am declarat'o de mai nainte, ca nu vroimu se alergamu la istorii, ci numai se analisamu legea, pentru cá se gasimu o solutie in reform'a ce avemu de introdusu, conforma cu spiritulu ei. De vreme ca este cesti'a a imbunatati starea locuitoriloru, apoi, soluti'a va fi cu atat'a mai nemerita, déca totuodata vomu imbunatati si starea proprietatiei. Am amintitu mai susu de o solutie, earea ar consista intru a declará pe proprietariu liberu pe pamentulu seu, si pe locuitoru liberu pe munc'a sa; intr'alte cuvinte, se rumpemu temeli'a legeri care reguleaza astadi drepturile si indatoririle reciproce, intre proprietari si locuitori; dar', noi suntemu chiamati numai a revedui legea, si aceast'a cu scopu de a imbunatati starea locuitoriloru. Prin urmare, suntemu indatoriti de a inlaturá din legea actuala, totu ce vomu gasi defectuosu pentru locuitori, fara inse se ne fia iertatu de a resturná insusi temeli'a legeri.

Amu aratatu mai susu, in ce legea actuala este vatamátoria proprietatiei; trebuie se descoperimu acumu in ce consista defectuositatea in privinti'a locuitoriloru. Gasescu de nevoie a mentioná*) aici, ca soluti'a cestiei de faciá o recunoscemu in antaiulu ordinu, cá o cestie de interesu comunu, avendu un'a si aceiasi lege, adeca: legea regulamentara, care suntemu chiamati de a o revedui.

Catu pentru dispositiile intermediare care s'au luat atatu in Moldov'a precumu si in Tiér'a romanésca, ele potu fi considerate, numai intru catu voru presentá conditiile de imbunatatire ale temeliei principale, a legeri regulamentare.

(Va urma.)

*) a memorá, mai bine.

Dela 1-a Aprilie se deschide noua prenumeratiune la

Gazet'a Transsilvaniei

si F ó i a

pentru *Minte, Inima si Literatura*

cu pretulu corespundietoriu insemnatu mai susu. Se afla esemplare inca si dela 15. Fauru incóce pentru doritori; dar — dela 1-a Aprilie nu vom mai scóte de supt teascu decatu esemplare cate sunt prenumerate, si cei tardiu sositu se voru lipsi de numerii mai nainte esiti.

EDITORULU si REDACTORULU,
séu REDACTIUNEA.

Cursurile la Bursa in 7. Aprilie 1862 stá asia:

	Вал.	азст.	ф.р.	кр.
Галвині Амперзешті	6	40 ⁵ / ₁₀		
Авгсвзргѣ	134	65		
Londonѣ	136			
Ампрзешті націоналѣ	83	60		
Облігаціе металіче екі де 5 %	69	80		
Акціи де банкзлі	824			
„ кредитзлі	198	80		

Redactoru respundietoru

JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tipariulu lui

JOANNE GÖTT.